

TEHLİKELİ ATIK TANIMI VE SINIFLANDIRILMASI

i. Tehlikeli Atık Nedir?

Kanserojen, toksik, patlayıcı, tutuşabilen, korozif, tahriş edici vb. özelliklerinden dolayı insan sağlığı ve çevre bakımından risk teşkil eden atıklara **tehlikeli atık** denir.

Tehlikeli atıklar; bileşiminde insan sağlığı ve çevre için tehlikeli olan ve zararlılık potansiyeli taşıyan maddeleri içeren, maden ve petrol üretiminden, tarımdan, endüstriden, evsel faaliyetlerden, arıtılmış veya arıtılmamış çamurlardan kaynaklanan atıklardır.

Bir atığın tehlikeli olup olmadığına karar vermede esas alınan ölçütler:

Atığın bileşimi

Atık içindeki bileşenlerin miktarları

Atık içindeki bileşenlerin kimyasal reaktifleri

Atığın fiziksel durumu

Atığın çevredeki etkileri ve kalıcılığı, şeklinde özetlenebilir.

Belli başlı tehlikeli atık örnekleri aşağıda belirtilmiştir.

- o Tehlikeli madde ile kontamine olmuş ambalajlar (boya kutuları, kimyasal kapları, yağ teneke ve varilleri vb.)
- o Tehlikeli madde ile pislenmiş bez, eldiven, üstübu gibi atıklar,
- o Boya ve vernik kalıntıları,
- o Organik solventler,
- o Eski piller ve aküler,
- o Metallerin mekanik olarak işlenmesi esnasında oluşan ve yağ bulaşmış atıklar (yağlı metal talaşları, metalik çamurlar vb.)
- o Flüoresan lambalar,
- o Pestisitler,
- o Asbest içeren maddeler,
- o Filtre tozları,
- o Siyanür içeren sertleştirme tuzları,

- o Metal içeren boya ve fosfat çamuru,
- o Yağ içeren kablo atıkları,
- o Fotoğrafçılık endüstrisinden kaynaklanan film banyo suları

ii. Tehlikeli Atıkların Sınıflandırılması

Tehlikeli atıkların sınıflandırılmasında tehlike derecesi, kaynağına göre, yanıcı, parlayıcı, korozif, reaktif, zehirli olma özelliklerine göre sınıflandırılır.

Atıklar fiziksel durumuna göre katı, çamurumsu, toz, sıvı, gaz, yanabilir ve yanamaz şeklinde de sınıflandırılabilir.

Tehlikeli Atık Listesi

Atıkların kaynağı, oluşumları ve özelliklerine göre bir sınıflandırmadır.

Atıklar 20 bölüm altında toplanmıştır.

A: Kesin tehlikeli olan atıklar

M: Muhtemelen tehlikeli atıklar

Tehlikeli Atıklar

- (*) işaretli olanlar tehlikeli atıktır,
- Tehlikeli atıklar, EK-III A' daki özelliklerden bir veya daha fazlasına sahiptirler,
- Atık Listesinde (A) işaretli atıklar, EK-III B' de yer alan tehlikeli atık konsantrasyonuna bakılmaksızın tehlikeli atık sınıfına girer.
- Atık Listesinde (M) işaretleri atıklar tehlikeli olma olasılığı bulunan atıklardır. Değerlendirme EK-III A ve EK-III B' ye göre yapılır.

“Atık Yönetimi Yönetmeliği” uyarınca Avrupa Birliği Tehlikeli Atık Listeleri sınıflandırmaları esas alınmış ve Yönetmeliğin Ek-IV' ünde Atıklar 20 ana sınıfa ayrılmıştır.

- **Bölüm 1 - 12, 17 – 19;** kaynağa dayanır
- **Bölüm 6 – 7;** işleme dayalı olarak detaylandırılmış.
- **Bölüm 13 – 15;** madde ve malzemeye dayalı
- **Bölüm 16;** listede başka türlü tanımlanmayan atıklar
- **Bölüm 20;** belediye atıkları olmak üzere toplam 20 ana başlık bulunmaktadır.

241' i (M) işaretli olmak üzere toplam 408 adet tehlikeli atık kodu bulunmaktadır. Tehlikeli atıkların sınıflandırılması esas olarak içerik özelliklerine ve kaynağına göre iki farklı yaklaşım ile gerçekleştirilmektedir.

Atık kodu tanımlamak için;

1. adım:

- ✓ (01)den (12)ye yada (17)den (20)ye kadar olan bölümlerde atığın kaynağı ve bu atığa uygun altı haneli atık kodu belirlenir.

2. adım:

- ✓ 1. adımda bulunamazsa (13), (14) ve (15)ana başlıkları altında verilen bölümler incelenir.

3. adım:

- ✓ 1. ve 2. adımda bulunamazsa (16) ana başlığı altında verilen bölüme göre tanımlanır.

4. adım:

- ✓ (16) ana başlığı altında verilen bölümde de bulunamıyor ise (.....99)* kodu (başka türlü tanımlanamayan atıklar) ile uygun atık kodu Çevre Ve Şehircilik Bakanlığının onayı ile verilir.

Tablo 1. Örnek Atık Kod Listesi

	ASTARLAR (BOYALAR, VERNİKLER VE VİTRİFİYE EMAYELER), YAPIŞKANLAR, MACUNLAR VE BASKI MÜREKKEPLERİNİN ÜRETİM, FORMÜLASYON, TEDARİK VE KULLANIMINDAN (İFTK) KAYNAKLANAN ATIKLAR	
08 01	Boya ve Verniğin İmalat, Formülasyon, Tedarik ve Kullanımından (İFTK) ve Sökülmesinden Kaynaklanan Atıklar	
08 01 11*	Organik çözücüler ya da diğer tehlikeli maddeler içeren atık boya ve vernikler	M
08 01 20	08 01 19 dışındaki sulu boya ya da vernik içeren sulu süspansiyonlar	
08 01 21*	Boya ya da vernik sökücü atıkları	A
08 01 99	Başka bir şekilde tanımlanmamış atıklar	

Örneğin; boya üreten prosese sahip bir işletmede üretimden kaynaklanan boya atıklarına kod verirken öncelikle atığın “08 Astarlar (Boyalar, Vernikler Ve Vitrikiye Emayeler), Yapışkanlar, Macunlar Ve Baskı Mürekkeplerinin Üretim, Formülasyon, Tedarik Ve Kullanımından (İftk) Kaynaklanan Atıklar” ana faaliyet alanına girdiği görülür. Sonrasında, atığın kodu “08 01 Boya ve Verniğin İmalat, Formülasyon, Tedarik ve Kullanımından (İFTK) ve Sökülmesinden Kaynaklanan Atıklar” alt başlığında aranır. Son olarak atığa “08 01 11 Organik çözücüler ya da diğer tehlikeli maddeler içeren atık boya ve vernikler” 6 haneli atık kodu verilir.